

Nr 10.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående gillande av den riksbanken meddelade frihet från skyldigheten att inlösa av banken utgivna sedlar med guld; given Stockholms slott den 12 januari 1924.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed, i anledning av § 72 regeringsformen, hemställa,

att det i kungörelse den 20 oktober 1923 lämnade medgivande, att riksbanken må för tiden till och med den 31 mars 1924 vara fritagen från skyldigheten att vid anfordran inlösa av banken utgivna sedlar med guld efter deras lydelse, måtte av riksdagen gillas.

GUSTAF.

K. J. Beskow.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 januari 1924.

Närvarande:

Statsministern TRYGGER, ministern för utrikes ärendena friherre MARKS VON WÜRTEMBERG, statsråden MALM, EKEBERG, BESKOW, MALMROTH, HASSELROT, LÜBECK, CLASON, WOHLIN, PETERSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Beskow, anför:

Jag anhåller nu att få anmäla frågan om proposition till riksdagen med hemställan om godkännande av det i kungörelsen den 20 oktober 1923, nr 376, lämnade medgivande, att riksbanken må för tiden till och med den 31 mars 1924 vara fritagen från skyldigheten att vid anfordran inlösa av banken utgivna sedlar med guld efter deras lydelse.

Motsvarande fråga förevar vid 1923 års riksdag. I anledning av proposition den 13 januari 1923, nr 6, beslöt riksdagen gilla det av Kungl. Bihang till riksdagens protokoll 1924. 1 saml. 9 häft. (Nr 10.)

Maj:t i kungörelse den 27 september 1922 lämnade medgivande, att riksbanken skulle för tiden till och med den 31 mars 1923 vara fritagen från sedelinlösningssskyldigheten (riksdagens skrivelse den 26 januari 1923, nr 13). I anledning av särskilda propositioner den 2 mars 1923, nr 94, och den 3 maj 1923, nr 228, medgav riksdagen sedermera (skrivelser den 21 mars och den 12 maj 1923, nr 63 och 165), att riksbanken skulle för tiden från och med den 1 april till och med den 15 maj samt från och med den 16 maj till och med den 31 juli 1923 vara befriad från skyldigheten att vid anfordran inlösa av banken utgivna sedlar med guld efter deras lydelse. I överensstämmelse med riksdagens beslut utfärdade Kungl. Maj:t kungörelser den 23 mars och den 14 maj 1923 (nr 39 och 109).

Härefter har Kungl. Maj:t, med stöd av bestämmelse i § 72 regeringsformen, på framställning av fullmäktige i riksbanken och efter samråd jämväl med fullmäktige i riksgäldskontoret, medgivit befrielse från sedelinlösningssskyldigheten för tiden från och med den 1 augusti till och med den 31 oktober 1923 (kungörelse den 27 juli 1923, nr 325).

Då frågan om fortsatt befrielse från sedelinlösningssskyldigheten för tiden efter den 31 oktober 1923 av mig anmäldes för Kungl. Maj:t den 20 i samma månad, yttrade jag, bland annat, följande:

»Vad angår frågan, huruvida riksbanken även för tid efter utgången av innevarande månad bör befrias från sin skyldighet att inlösa av banken utgivna sedlar med guld efter deras lydelse, tillåter jag mig bringa i erinran, hurusom jag den 3 maj 1923 vid anmälan inför Kungl. Maj:t av frågan om dylik befrielse för tiden till och med den 31 juli 1923 anförde vissa skäl, som åberopats för en definitiv återgång till den lagstadgade guldmyntfoten, och åter andra, som talade emot en dylik åtgärd. Till förmån för en återgång åberopades förnämligast den omständigheten, att därigenom vunnnes största möjliga säkerhet och säkerhet på lång sikt för att den lagstadgade pariteten mellan den svenska kronan och guldet komme att bibehållas. Vidare kunde det tänkas, att det bleve svårare att återgå till guldmyntfot, om man dröjde därmed. Emot ett återinförande omedelbart av den lagstadgade guldmyntfoten talade å andra sidan det förhållandet, att varuprisnivån i Förenta Staterna — det enda land som hade guldmyntfot — kunde komma att visa sådana växlingar, att Sverige icke utan större olägenhet skulle kunna följa dessa. Därjämte hänvisades till vissa svårigheter, vilka kunde vara förknippade med de guldrörelser, vartill ett återinförande av guldmyntfoten kunde giva anledning. Jag yttrade slutligen vid förenämnda tillfälle, att jag ansåg, att målet för vår valutapolitik — en under alla förhållanden lagstadgad guldmyntfot — icke äventyrades genom att lämna den av riksbanksfullmäktige då begärda befrielsen från sedelinlösningssskyldigheten.

Då vid förenämnda tillfälle övervägande skäl funnits tala för en fortsatt befrielse för riksbanken från dess skyldighet att inlösa sina sedlar med guld efter deras lydelse samt i enlighet härmed Kungl. Maj:t och riksdagen genom samstämmigt beslut lämnat sådan befrielse, synes det icke lämpligen böra i nu förevarande sammanhang bliva fråga om att träffa något principiellt avgörande beträffande spörsmålet om en övergång under nuvarande förhållanden till den lagstadgade guldmyntfoten. Prövningen av den föreliggande framställningen torde fördenskull få inskränkas till en undersökning, huru-

vida några större olägenheter kunna antagas uppkomma genom en utsträckning av befrielsen från sedelinlösningskyldigheten intill den 1 april 1924.

Sedan frågan om riksbankens befrielse från skyldigheten att inlösa av banken utgivna sedlar med guld efter deras lydelse senast var föremål för riksdagens prövning, har det visat sig, att några mera avsevärda fluktuationer i den amerikanska varuprisnivån icke inträffat. Det torde finnas all sannolikhet för att även i fortsättningen, åtminstone för den tid varmed man här behöver räkna, variationerna i den amerikanska prisnivån icke komma att bliva större, än att det ekonomiska livet i vårt land skall kunna utan större olägenheter tåla motsvarande växlingar i vår egen varuprisnivå. Detta innebär med andra ord, att den sannolika utvecklingen av guldets värde för den närmare framtiden icke bör komma att lägga hinder i vägen för bibehållandet av den lagstadgade guldpariteten. En betingelse för bibehållandet av guldpariteten är dock, att riksbankens penningpolitik alltjämt inriktas på detta syfte. Med stöd av tidigare uttalanden från riksbanksfullmäktige, särskilt i deras skrivelse av den 26 april 1923, förutsätter jag, att fullmäktige icke skola underlåta att använda de medel, som stå fullmäktige till buds — däribland diskontot — för att vidmakthålla guldpariteten.

Med hänsyn till de av mig sålunda anförda förhållanden anser jag hinder icke möta att bevilja den begärda befrielsen från sedelinlösningskyldigheten för tiden till och med den 31 mars 1924.»

På min hemställan beslöt ock Kungl. Maj:t utfärda förut berörda kungörelse den 20 oktober 1923, vilken är av följande lydelse:

»Kungl. Maj:t har, med stöd av bestämmelse i § 72 regeringsformen, på framställning av fullmäktige i riksbanken och efter samråd jämväl med fullmäktige i riksgäldskontoret, funnit gott medgiva, att riksbanken må för tiden från och med den 1 november 1923 till och med den 31 mars 1924 vara fritagen från skyldigheten att vid anfordran inlösa av banken utgivna sedlar med guld efter deras lydelse, dock att detta medgivande skall, därest det samma icke varder av nästföljande riksdag inom tjugu dagar från riksdagens början gillat, efter utgången av nämnda tid upphöra att lända till efter rättelse; ägande riksbanken rätt att, om förhållandena därtill giva anledning, även under den tid, berörda medgivande gäller, återupptaga inlösningen av bankens sedlar.»

I nu förevarande sammanhang saknar jag anledning att göra något särskilt uttalande angående penningpolitiken. Jag vill framhålla, att ett godkännande av den av mig ifrågasatta propositionen med hemställan om riksdagens gillande av Kungl. Maj:ts i sistberörda kungörelse lämnade medgivande icke synes mig böra innebära något riksdagens ställningstagande i fråga om riksbankens sedelinlösningskyldighet efter den 31 mars 1924.

Jag får alltså nu föreslå, att Kungl. Maj:t, i anledning av § 72 regeringsformen, måtte avlåta proposition till riksdagen med hemställan,

att det i kungörelse den 20 oktober 1923 lämnade medgivande, att riksbanken må för tiden till och med den 31 mars 1924 vara fritagen från skyldigheten att vid anfordran inlösa av banken utgivna sedlar med guld efter deras lydelse, måtte av riksdagen gillas.

*Departements-
chefen.*

Kungl. Maj:ts proposition Nr 10.

Till denna föredragande departementschefens hemställen, däri statsrådets övriga ledamöter instämman, behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall och förordnar, att proposition av den lydelse, bil. litt vid detta protokoll utvisar, skall avlåtast till riksdagen.

Ur protokollet:

Gunnar Grip.